Ч. 105 (10.782). Львів, субота 15. травня 1926. Poczłowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

# Домашня війна в Польщі.

**Розвоєвий процес перевороту. — Відрізана Варшава. — Дальша боротьба. — Прикази през. Войцеховського. — Допомога урядові. — Загадочний випадок з ґен. Сосньковським. — Постава Вильна і Люблина. — Добровольці ґен. Мусніцького. — Марш. Пілсудський опановує Варшаву. — Проклямація залізничого страйку. — Полки на боці Пілсудського. — Поголоска про смерть Вітоса. — Розстріл залізничників в Познані. — Положення у Варшаві.**

*Львів, 14. травня 1926.*

Військовий переворот у Варшаві, не повівшись з першого розмаху і не закінчившись повним опануванням ситуації, звільна перемінюється в домашню війну, яка затокує все ширші круги.

Від вчора рано нема телефонічного получення з Варшави. Це використує польська преса і в повені „надзвичайних видань" подає найсуперечніші вістки в залежности від своєї політичної закраски і симпатій до одного або другого воюючого табору. Львів живе вістками з Кракова. Спираючись на них, подаємо хід подій вчорашнього дня.

Крісова й гарматня боротьба, з новою силою розпочалася рано в год. 4·30 і тривала до полудня. Між воюючими таборами навязано переговори. Війська марш. Пілсудського поширили свій стан посідання.

Майже рівночасно з розпочаттям боротьби (в год. 4.45 рано) през. Войцеховський видав другий приказ до армії:

„Жовніри Річипосполитої!

Сталася жахлива річ. Найшлися біснуваті, які кинулися на маєстат Батьківщини, підносячи грізний бунт і фальшивими гаслами обманули чисту душу польського жовніра та перші дали приказ до проливу братньої крови. Не вірте розсіваним брехням. Президент Польської Річипосполитої зі законним урядом, опертий на вірні війська, находиться в Бельведері і взиває Вас, щоби Ви разом з ними стали в обороні зневаженої чести Польського Війська і правовости нашої Батьківщини. Варшава, 13. травня 1926. Войцеховський в. р."

В пізніших годинах появився третій приказ президента ще гострішого змісту:

„Допомога з провінції надходить. З бунтівниками, що своїм вчинком викреслили себе з рядів Польщі, буде піднята боротьба. Війська вірні владі і Батьківщині взиваю до трівкого спокою з огляду на брехливі прикази і вісти, що походять від збунтованих. Не буде Польщі, якщо не побідить право. Нема ласки для рук, скаляних братньою кровю. Войцеховський в. р."

Та ці прикази вже не мають контрасиґнатури відповідних міністрів, що вказувало би на відсутність уряду у Варшаві.

Також мін. військових справ ген. Мальчевський видав приказ до армії, в якому зазначує факт бунту двох полків піхоти і двох кінноти та вказує як на виновника бунту на марш. Пілсудського.

Перед полуднем прибула під Варшаву познанська дивізія з допомогою урядові. Вона була примушена відбути 50 км. маршу, бо під столицею на довшім просторі розібрано шини. В ночі мали відійти з Познаня дальші військові відділи і поліційний відділ на допомогу урядові.

Пепесівська преса твердить, що два полки з познанських військ далося розоброїти, а частина жовнірів перейшла на бік марш. Пілсудського.

У Познані комендант тамошнього ДОК. ген. Сосньковський, прихильник марш. Пілсудського, — як подає польська преса — впав жертвою нещасливого випадку у своїм кабінеті. Тяжко раненого в околиці серця перетранспортовано до шпиталю. Більше зближеним до правди буде, що його ранили противники марш. Пілсудського.

Вильно заявилося за Пілсудським. Ген. Ридз-Сьміґли сиґналізував штабові маршалка висилку допомогових військ. Права преса доносить, що Литовці перейшли границю і підходять під Вильно, що спонукало ген. Ридза-Сьміґлого завернути з дороги свої полки. Та це здається є лише тактичний манєвр правої преси.

Також ген. Ромер в Люблині заявився за марш. Пілсудським. Висилку двох полків з Люблина на Варшаву здержав маршалок як тимчасово зайвих.

В Познанщині й на Поморі ген. Мусніцький організує добровольців на допомогу урядові.

По вісткам з Кракова — у Варшаві вповні опановує ситуацію марш. Пілсудський. На його сторону перейшов 30 полк піх., який перший стрінувся у збройній боротьбі з 36 полком маршалка. В пополудневих годинах на бік марш. Пілсудського перейшла Цитадеія. Його відділи почали обсаджувати адміністраційні уряди. Держ. комісаря на Варшаву Глуховського усунено. Тимч. комісарем на Варшаву призначено Януша Горжеховського. Поліційні комісаріяти обсаджено леґіоновими військами. Кругом Бельведеру обозують війська марш. Пілсудського.

Переворот активно підпомагають залізничники. Центр. професійний Союз залізничників у Варшаві вчора проголосив загальний залізничий страйк, щоби не допустити до стягання війська на поміч урядові. Провінціональні професійні союзи залізничників акцептували цю постанову. Постава залізничників має величезне значіння для дальшого розвитку подій.

З провінції до Варшави прийшли полки, котрі заявилися за Пілсудським і віддалися до його розпорядимости. М. и. перейшли зовсім на бік Пілсудського цілий 71 полк п. з ком. Спеховичем, великопольський 55 пп., 33 з Ломжі, 37 з Кутна і відділи з Зеґжа, 7 дивізія з Ченстохови з ген. Врублевським перейшла зовсім до Пілсудського. Також ДОК. Лодзь із цілим офіцирським корпусом віддалася до розпорядимости Пілсудського і 67 пп. із Бродніци (Поморя). З Вильна вислано на поміч Пілсудському два полки піхоти й один полк артилерії, 13 п. із Цєханова станув на боці Пілсудського.

Через Краків надійшла з Варшави непідтверджена вістка, що прем. Вітос згинув у Бельведері від блукаючої крісової кулі.

В Познані проголошено виїмковий стан. На основі рішення доразового суду розстріляно там 18 залізничників, які відмовилися обслугувати військові поїзди.

Вчора в год. 6 веч. запанував спокій у центрі Варшави, тільки на періферіях міста велися бої між військами обох таборів. Поголоски про опущення марш. Пілсудським Варшави внаслідок офензиви правит. військ не відповідають дійсности.

Пізним вечером повідомляють з Люблина, що повне опанування Варшави марш. Пілсудським є питанням кількох годин. Облога Бельведеру продовжується.

## 13-го травня у Львові.

*Львів, 14. травня 1926.*

Вчорашній день минув у Львові спокійно. В ранніших годинах відбулася на ратушевому подвірю манифестаційне віче в честь Пілсудського. Промовляли ред. Скаляк, пос. Смуліковський і Закшевський. Опісля зі співом: „My pierwsza brygada" відбувся похід, в якому взяло участь три тис. громадян. Також у вечірніх годинах відбувся на вул. Львова манифестаційний похід прихильників Пілсудського.

„Надзвичайні видання" польської й жидівської преси просто заливали Львів своїми суперечними вістками. Кажуть, що „надзв. видання" жидівського „Тугбляту", з прихильними вістками для правиці і уряду, а неприхильними для лівиці і Пілсудського, видали праві польські кола. Становище преси і її інформації — в більшости залежні від партійної приналежности. Жовта преса („Век Нови" і „Газета Пор.") не знає, на яку ногу стати. Вона подає товстими буквами всякі вістки з кол зближених до уряду і правиці, але не нехтує й противних вісток („на двоє баба ворожила"). „Слово Польске" намагається представити положення уряду в якнайкращому світлі і сконсолідувати польських „кресовців" ріжними страхіттями в роді „внутрішнього ворога" (Українців і комуністів) та зовнішнього (Литовців і більшовиків). Пепесівський „Дз. Людови" і „Кур. Львовскі" піддержують Пілсудського. Жидівська преса ставиться до акції Пілсудського вижидаючо — прихильно, а наш орган обмежується зі зрозумілих причин обєктивним реферуванням подій.

Влада намагається не допустити до збройних сутичок між фашистівськими і лівими організаціями. Пересічний львівський обиватель („кресовець") є проти Пілсудського, але й проти Вітоса. Його симпатії вяжуться з особою през. Войцеховського.

Львівська права і жовта преса, очевидно інспірована відповідними режісерами, використовує вчорашнє засідання „Народнього Комітету" (ширшої Управи УНДО), скликаної перед трьома тижнями і присвячене внутрішньо-партійним справам, щоби цькувати проти Українців.

---

## Народній Комітет.

**Ширша Управа Українського Національно-Демократичного Обєднання.**

У четвер дня 13. ц. м. радила у Львові Ширша Управа У. Н. Д. О. — Народній Комітет. Згідно з постановами організаційного статуту партії, Народній Комітет складають: члени Центрального Комітету, голови повітових комітетів, посли та сенатори (члени партії), редактори партійних органів і громадські діячі вибрані народнім зїздом.

У нарадах взяло участь 105 членів Народнього Комітету з краю і Львова. Президія У. Н. Д. О., не сподіючись такої чисельної участи, призначила на наради малу салю Музичного Т-ва ім. Лисенка. Одначе небавом виявилось, що ця саля не може помістити всіх учасників, тому президія була примушена перенести наради до великої салі. В год. 10·30 відкрив засідання Народнього Комітету голова У. Н. Д. О. д-р Дмитро Левицький, покликуючи на секретаря журналіста Івана Рудницького. Огляд політичного положення подав голова партії, а звіт з діяльности склав заст. головного секретаряту Мих. Струтинський.

Після цього прийшла на чергу нарад справа партійної програми. Пояснення до програми подав гол. секр. Вол. Целевич. Над програмою почалась дискусія, яку розпочав д-р Теофіль Окуневський з Городенки. В часі його промови ввійшов на салю радник поліції Рудек з поліц. комісарем і заявив президії, що має доручення розвязати зібрання. Голова звернувся телефонічно до дирекції поліції з запитом, на якій підставі представник влади розвязує зібрання скликане на основі § 2. На це одержав відповідь, що це не є поліційний розпорядок, а наказ воєвідства, який він мусить виконати. Голова подав це до відома зібрання. Присутні постановили продовжувати наради. В часі промови п. Остапа Луцького поліція явилась вдруге і покликуючись на поважну ситуацію примусила зібраних покинути салю нарад. Голова запротестував проти цього насильного та безправного акту.

Пополудни від год. 3-ої до 8-ої продовжувались наради в іншій салі. Переведено основну дискусію над програмою та реорганізацією партії та вислухано звіти з місць. Рівень дискусії був незвичайно високий. Докладніший звіт з нарад Народнього Комітету подамо завтра.

---

## Біржа.

13. травня з причини лат. свята банки не урядували, тому офіц. курс долара не змінився. В приватних оборотах курс долара піднісся до 12 зол. При неодностайній тенденції, вдержувався на висоті 11·50 —11·40.

**Збіжжа.**

Пшениця біла 48·50—5·00, пшениця червона 52—53, жито 28·00—29·00, ячмінь настівний 24—25, овес 31·50—32·50, гречка 30·50—32·00.

## Переворот.

*Львів, 14. травня 1926.*

Саме тоді, коли в старій Англії по вісьмох днях вигас найбільший ґенеральний страйк, який тільки знає історія, в столиці Польщі розгорілася крівава боротьба за владу між двома протилежними таборами. Сталося те, що було неминучим, а що передбачували ми в статтях „Всім, всім, всім" (з 24. квітня) і „Перманентна кріза" (з 13. травня) вже після сформування уряду Вітоса III.

У реституованій великою антантою і розбудованій при її активній прихильности Польщі від самого початку змагалися дві супротивні стихії: реакційна і прогресивна, консервативна і ліберально-демократична. Ці стихії раз-у-раз перехрещувалися, то єдналися, то розходилися в залежности від внутрішньої і закордонної ситуації. Утвердження становища Польщі на міжнародньому форумі і боротьба з внутрішніми „чужоплемінцями" — ось що єднало оба воюючі табори; все инше їх розєднувало. Політика соціяльна й економічно-фінансова та податкова, шкільна й віроісповідна, адміністраційна й військово-організаційна, словом розбіжности на всіх ділянках державного життя. Деяка, чисто статична петрифікація сучасних границь Польщі, усуваючи безпосередню, негайну небезпеку для них, в значній мірі розвязала руки обом таборам. Також притишення актуальности національного питання — яко елєменту єднаючого оба табори — до певної міри усунуло в перших хвилях ризико для істнування держави, яка й так з огляду на безвихідну економічну скруту найшлася в стадії розкладу. Очевидно, є він для Поляків з їх характером тим небезпечніший, що його базою є етнографічно-польська територія.

До неминучої боротьби між обома таборами мусіло прийти. В дійсности боротьба між ними велася не лише від перших хвилин реституції Польщі, але ще у фазі боротьби за державну незалежність. І чим більше польське громадянство віддалялося від перших святочно-радісних хвиль реституції державности, чим більше входило в будні щоденного життя, тим більше розчаровувалося. Серед боротьби таборів, партій, груп, клік, осіб, затрачувалася перспектива. Безнастанні крадіжі, безнастанні експерименти, розтрата державного майна і т. и. викликали ферментацію і невдоволення серед громадянства. Всі заклики, підлиті найбільш патріотичним сосом, почали линяти, всі обіцянки поправи кінчалися катастрофою. Серед загального безголовя почали творитися під омофором тої чи иншої партії організації „спасення" батьківщини по лінії такої чи иншої ідеольоґії або й без неї. Державну владу підміновувано все більше і більше. Сойм, потураючи забаганкам ріжних „великодержавців", переводив на собі одну кастрацію за другою, поки не втратив до решти свого значіння. Замісць вдумчивого парляменту й справді відповідального уряду на всьому просторі сучасної Польщі повиростали більші й менші „диктатори", яких прапором і програмою є їх „widzi mi się". Кріза за крізою в уряді, на всіх полях, на всіх ділянках, накопичення невирішених питань, зміни у війську і т. и. -

Деветіни коло Приявора (Югославія) з гарячою подякою за присланий гостинець. Одержані книжки роздає Григорій Головчук між діти й старших. Всі тішаться, читають і учаться на них читати й писати. Цікаве місце в цьому листі, де сказано, що „Поляки дістають дурно книжки, а ми тут бідні не мали ні найменшої книжочки української. Аж я сказав: люде, чекайте, я напишу до Львова до Т-ва „Просвіта“ і маю надію, що вони нам пришлють книжки“. Потреба в книжках серед босниїської еміграції дуже велика. Наші емігранти проживають там серед незвичайно важких економічних умовин. З огляду на те треба буде вряди-годи висилати їм книжки дурно. А щоби їх зібрати, піддаємо думку присилати всякі книжки до Т-ва „Просвіта“, а воно перешле їх при нагоді до Босні.

**— До першої української політичної еміграції.** Недавно появилася книжка відомого французького історика Пера Буас, присвячена окруженню Станислава Лєщинського, невдачника-кандидата до польської корони. Лєщинський був в тісних зносинах з Григором Орликом, сином гетьмана. Йому то присвячує Буас повних сім сторінок свого твору. Книга Буас є першим твором на французькій мові, де хоч коротко розкривається цікава постать молодого Орлика і жива діяльність першої мазепинської еміграції в Европі, яка робила все можливе, щоби прискорити боротьбу з деспотичною Москвою, та реституувати українську державність.

**— Понад північним бігуном.** Дня 12-го травня вранці, коли північне небо заповідало погоду, Амундсен рішив почати лет понад північний бігун, з Кінґсбей. На літаку „Норґе“ було 14 осіб; подорож обрахували на 12 днів, а харчів узяли на місяць. Уночі 1 год. доїхали до бігуна, а пів до 4-ої вивісили чотири прапори на ледяній пустарі. Першим був норвежський, другим американський, третім італійський.

**— Дотеп ошуканців.** Ілля Гульда бувім-то аґрономом і Корнило Гевзюк, бувший возний, ходили по домах і збирали гроші на „Дім польського поліцая“. Почувши слово „поліцай“, люде з острахом пошани давали свою лепту. Поліція дізнавшись про це, забрала гроші призначені на свою ціль.

**— З хроніки самогубств.** 22-літня вчителька Ванда Зацковська кинулась до ставу на Кульпарківській дорозі. Прохожий Карло Ковса добув її з води.

**— Вшехпольський гумор.** У відділі дописів „Слова Польского“ находимо таких кілька рядків: „Тернопіль. Мов у часах розгрому... Заходом тутешних залізничних урядовців відправили дня 11-го ц. м. у костелі Домініканів торжественний молебень, прохаючи сильної та тривкої влади“.

**— Чи так повинно бути?** У 95. ч. нашого часопису помістили ми під таким заголовком новинку на підставі інформацій одного з громадян, якому, здавалось, можна було вірити, звернену проти о. Євгена Гаврилюка, пароха на Левандівці. Нині одержуємо заяву з 59 підписами його парохіян, яка стверджує, що ми зробили о. Гаврилюкові кривду, тому, що 1) місцевий латинський парох не правив у церкві „нешпорів“, а лише ввійшов туди з процесією з нагоди свята Марка, прохаючи раніше дозволу на це листовно; 2) о. Гаврилюк, виїзджаючи з парохії, не висилав парохіян до латинського священика, а до св. Юра, кажучи-ж про костел, звертався до латинників, яких багато належить до нашої церкви; 3) о. Гаврилюк працює вже в парохії 6-ий рік, у всіх справах веде себе тактовно і має повне довіря між громадянами.

**— Френольоґічний апарат.** Свого часу передавали ми зі своїми застереженнями за чужинною пресою сензаційну звістку про винахід нашого земляка, київського лікаря Біського, якого розривала собі російська та польська преса як „свого“. Д-р Біський відродив бувім-то стару френольоґічну ідею, що на людській голові є сила ріжних відмежених від себе смуг, які дають змогу судити про духові прикмети одиниці, коли реаґують на електричну течію. З огляду на те, що велика скількість учених і письменників висловилась з великим признанням про цей винахід, берлінське психольоґічне товариство доручило своїм членам, психіятрові д-р Герцберґу і фізикові д-р Арко розглянути апарат і здати справоздання зі своїх дослідів. Відчит обох учених на засіданні товариства викликав велике зацікавлення. Вони поставились до винаходу зовсім неґативно. Д-р Арко заявив, що апарат є зовсім нескладний, а його виміри не мають значіння і суперечать даним фізики та психольоґії. Д-р Герцберґ критикував „електродіяґнозу“ з психольоґічного становища, доказуючи, що напр. педаґоґічний хист є наслідком дуже складної низки елементів, прикмет, напр. доброти, сили суґґестії, то-що, і тому їх не можна зводити до одного точно означеного пункту мізкової кори. Фахівці назвали апарат дурницею та шарлятанством. Хіба, що винахід є ґеніяльний і опрокидає всю психольоґію та фізику. Тоді правдою будуть слова ентузіязму відомого письменника Еміля Людвіґа, який прирівняв д-р Біського до... Рентґена і Кюрі!

**— Для осолоди.** Амундсен заїхав на днях на північний бігун. Здивувався дуже, коли побачив там якусь скриньку з написом: „Для осолоди!“ Показалося що це відкривець бігуна пор. Бирд передав йому коробку помадок з української фабрики цукорків „Фортуна нова“, Львів, Кордецького, 23.
1725 1—1



# Дописи.

**Глиняни** (*Освітно-кооперативний рух*) В нашому повіті освітно-організаційна справа вже, можна сказати, завершена. Тепер звернули кермуючі круги повіту особливу увагу на розбудову кооперативної сітки в повіті разом з її надбудовою в повітовому осередку. Ще перед війною істнувало в Глинянах богате Повітове товариство задаткове. Воєнні часи, а потім девалюація і безвідповідальна економічна політика уряду допровадили до того, що товариство підупало. Одначе глинянська українська громада взялася тепер дуже серіозно за його відбудову і розбудову. І так рівнорядно з освітньою працею йшла і кооперативна праця в повіті. При названому повітовому Задатковому товаристві створено три відділи: кредитовий, молочарський і торговельний. З часом повинні ті відділи перетворитися в окремі повітові союзи. В тому напрямі йде дуже інтензивна праця. Найслабше розвивається кредитовий відділ і це цілком зрозуміле, бо населення в минулому набрало упередження до кредитових кооператив. Йогож вклади здевальовувалися. Одначе незважаючи на те при відповідній енерґії та праці це упередження можна перебороти. Найкраще розвивається молочарський відділ і він вже в короткому часі зможе стати окремим повітовим союзом молочарських кооператив. Добре розвивається і торговельний відділ.

Самим Глинянам не достає на жаль для усіх істнуючих там установ відповідних приміщень. Ця недостача дається дуже в знаки, та творить поважну перепону для розбудови всіх установ. Тому треба повитати ініціятиву освітніх діячів в справі будови освітнього дому в Глинянах. Недавно рішено на окремій нараді приступити до будови і є надія, що вже в найкоротшому часі Глиняни будуть обходити свято заложення угольного каменя. Розглядаючи все освітньо-культурне і кооперативне життя повіту, приходиться з приємністю ствердити, що в ньому бере дуже активну участь духовенство, студентство, люде вільних фахів і глинянське міщанство. По селах йде в свою чергу живий рух біля будови власних читальняних домів з відповідними салями для театральних вистав. Для декого може здаватися, що вся ця будівельна акція за важка і на наші засоби непосильна. Але треба ствердити, що й над тим призадумувалися глинянські громадяне і прийшли до того пересвідчення, що гроші поволи можна добути, але треба їх відповідно збирати. Надіються також на значну допомогу з Америки, де є дуже значне число емігрантів з Глиняи і Глинянщини.

Роблячи висновки зі сказаного, слід ствердити, що Глинянщина оживилася. В ній розбудився великий інтерес до громадських, освітних і економічних справ. Вона вступила на шлях творчої, реальної праці, що є одинокою запорукою побідного виходу з безупинної боротьби з невідрадними обставинами. Найвідрадніше є те, що всі верстви і всі стани населення разом працюють та прямують одноцушно до спільної великої мети. **С. Г.**



✝

Заходом Виділу „Міщанського Брацтва“ відбудеться в неділю, дня 16. травня ц. р. о годині 9-тій рано в церкві Усп. Пр. Д. М. (Волоській)

**ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ**

за упокій душ

**бл. п. ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА.**

Проситься П. Т. Членів і Родини Померших взяти численну участь в Богослуженню.
1720 1—1 **Виділ М. Б.**

## ОПОВІСТКИ.

**Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.**
Субота 15.V. Долина.
Неділя 16.V. Калуш.
Понеділок 17.V. Станиславів.
Вівторок 18.V. Станиславів.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 10—?

**Український Театр Ляльок** Галактіона Чіпки і Леле.
Рогатин, неділя 16. травня „Маскарада“.
Понеділок дня 17. травня „Вертеп наших днів“. 1712 а) 1—1

**Концерт „Львівського Бояна“** при співучасти Вп. п. М. Сабат-Свірської, Вп. пп. Е. Перфецького, А. Вольфсталя і д-ра Г. Гінсберга відбудеться в четвер дня 20. травня ц. р. о год. 8 вечером в салі Народнього Дому. В програму входять нові твори наших композиторів. Подрібну програму подадуть афіші. Білєти продає книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка — Ринок ч. 10. 1727 1—1

**Товариський Зїзд** абітурієнтів української гімназії в Тернополі з 1906 року скликує підписаний комітет на день 5. липня 1926. Проситься Товаришів в цій справі звертатись листовно до товариша о. Стефана Вонса, пароха, Ігровиця, почта Глубічок Великий ad Тернопіль. Тома Водяний, о. Стефан Вонс, Володимир Сатурський. 1719 1—3



## Подяка.

Неумолима смерть забрала нашого найдорожшого сина і брата Ромка, дня 2. квітня ц. р. по короткій а тяжкій недузі, студ. III. року медиц. крак. унів. з дороги з Закопаного перед Львовом в 22. р. життя. Отсею дорогою почуваємося до обовязку зложити сердечну подяку всім тим, що в часі недуги несли розраду і поміч, Вп. д-рові Ляндаву за безкористну поміч лікарську. Дякуємо Вер. о. Садовському у Львові за відправлений молебен, а по перевезенню до Збаража Вер. о. дек. Голіматому за відправлення Служби Божої, провід в похороні і надгробне слово, а рівнож складаємо сердечну подяку Вер. о. кат. Кодельському і о. Болїновському за відправлення похорону. Дякуємо місцевому хорові за участь в похороні. Українській Студ. Громаді в Кракові за співчуття як і всім тим, котрі прибули, щоби віддати послідний поклін нашому найдорожшому.

Збараж, 30. квітня 1926.

**Єронім і Емілія Білинські**, родичі,
**Ростислав**, брат.
1724 1—1

**Ширіть наш часопис!**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.

мережу газет як селянських так і робітничих.

В 1926 р. остало, як сказано, тільки три центральних загально-політичних газет. Є це українські газети: „Вісти“, що виходять у Харкові в накладі 48 тисяч примірників; „Пролєтарська Правда“, що виходить в Києві в накладі 30 тисяч примірників і „Радянське Село“, загально-українська селянська газета, що виходить у Харкові в накладі 163 тисяч примірників.

Пригляньмося ще окремо селянській і робітничій пресі. Отже в даний мент є на Україні 34 селянських газет з тиражом 294 тисячі. Це значить, що на 81 селян випадає один примірник селянської газети. Коли порівнати розповсюдження газети на селі з такимже в місті, то вийде, що село дістає 14 разів менше газет як місто. Газета „Радянське Село“ поставлена між усіми селянськими газетами найкраще. Всі майже селянські газети виходять в українській мові. Вже з осеню має появлятися при „Радянському Селі“ великий журнал для селян.

Не так представляється справа з робітничою пресою. Вона вся майже російська. Такі робітничі центри як Донбас, Катеринослав, Миколаїв, Одеса, Харків обслугує російська преса. Та всеж українське робітництво користується не місцевими російськими робітничими органами, а загально політичними українськими органами. І так „Пролєтарська Правда“ має 50 відсотків передплатників робітників. „Вісти“ розходяться між робітниками в 16 тисяч примірників. Уряд приготовляє з осеню видавання великої центральної робітничої газети українською мовою.

Під кінець слід зазначити ще одно явище в житті радянської преси на Україні. В 1924 р. тираж усіх газет виносив на Україні 535 тисяч примірників, у 1925 р. міліон 235 тисяч примірників, а в 1926 р. спав до цифри одного міліона сорок сім тисяч примірників. Зменшення тиражу пояснюють тим, що всі газети перейшли від колєктивної передплати до системи індивідуальних передплат.



# Проблема еміґрації.

Чи еміграція є корисним чи некорисним суспільним явищем, а тим самим — чи вона є корисна для нації? Ось питання, що насуваються кожному, хто слідкує за тією стихією, яка виявляється в пошуканні кращих умовин життя в чужих краях. Особисті погляди й міркування в тому напрямку, що — мовляв — ліпше було би, якби взагалі еміграції не було, та що всі повинні остати в рідному краю в інтересі нації, не можуть ніяк змінити фактичного стану річей. Еміграція є фактом. Емігрують Німці, Французи, Чехи, Югословяне, Шведи, Італійці і т. д. зі своїх національних держав. Тим більше цей суспільний рух не міг оминути і нашого народу, що живе в страшних злиднях в польській республиці. Еміграція — це не приємна прогулька за границю, але конечність шукати поза краєм способу прожитку, це змагання активних одиниць уладити собі зносніше життя.

Великий знавець всесвітньої еміграції проф. Каро в своїм творі каже: „Еміграцію можна порівняти до могутньої ріки, яка — випливаючи з незглибимих гірських челюстей — в нестримному розгоні виожолоблює собі корито“.

Видавані перед десятками літ ріжними державами, особливо Австрією, еміграційні заборони не дали бажаних вислідів, навпаки — збільшили еміграційний рух. Еміграції, як і ріки, не можна вдержати, а можна лише спрямувати її хід і розвиток в тому напрямку, щоби вона йшла в найкорисніші краї, щоби вона була найменшою затратою моральних і матеріяльних вартостей, а приносила можливо найбільші користи для свого народа. Це зрозуміли держави і беруть в свою опіку еміграцію, творячи державні еміграційні уряди, видаючи спеціяльні еміграційні закони для охорони своїх горожан емігрантів. Ось так держави бажають вдержати якнайтісніший звязок емігрантів з матірнім краєм та здобути користи для своєї нації і держави. Поруч з державною опікою над емігрантами йде й опіка гуманітарних товариств. В краях, де еміграція прибрала поважні розміри, як: Італія, Німеччина, Франція і т. и. десятки товариств служить порадами і допомогою емігрантам.

Всесвітня війна перервала еміграцію. Та після її закінчення знов збільшилася з небувалою силою. Та тут старі шляхи показалися закритими, бо Зєдинені Держави Америки обмежили до minimum наплив іміграційного елєменту, а Канада також ставить в тій ділянці поважні перепони.

Німеччина, що перед війною потребувала соток тисяч чужих рук, обмежується тепер до minimum. І тому нестримне еміграційне русло шукає нових доріг, нового відпливу...

Якіж є причини еміграції? Найважнішою причиною еміграції — перелюднення і всі з ним звязані наслідки. Перелюднена територія не може зовсім дати спромоги прожитку в своїм краю, або в краях з вищою культурою (Німеччина, Франція, Швеція) не дає достаточного забезпечення кращих життєвих вимог поодиноким громадянам. Якаж причина еміграції у нас в Галичині? „Galicyjskich chłopów zmusza do emigracji głód“, — каже проф. Каро. Перед війною і тепер гнав і жене голод наших селян в світ за очі. На перший погляд здається, що у нас стільки панських ланів, що при справедливій земельній реформі ними можна би обділити всіх селян і ніхто не потребував би кидати рідної країни. Та справедливої земельної реформи нема—нам забирають землю Мазури. Одначе як би навіть була справедлива реформа, як би взято до поділу всі панські, державні та церковні землі, що виказав свого часу докладно в низці статтей в „Ділі“ інж. Павликовський, то ще не стало би землі, щоби обділити всіх малоземельних і безземельних селян. Великого промислу в краю нема, а до істнуючих фабрик і копалень підприємці спроваджують чужинецьких робітників. Та в цих невідрадних економічних відносинах—очевидно — не може бути кличем, на втіху наших ворогів: кидаймо рідну землю, йдім в світ шукати кращої долі! Ми знаємо, що створення промислу, піднесення хліборобської культури, а тим самим видатність рільних господарств зможе в певній мірі здержати голодову втечу з краю. Та ця преважна справа не є темою цеї статті. Базуючися на дійсности, мусимо рахуватися з фактом істнування еміграції і старатися надати їй такий характер, якого вимагає наш національний інтерес.

Наша еміграція, як в кожній економічно відсталій країні, почалася досить пізно і в своїх початках йшла в найнедогідніші краї: Бразилію і Аргентину та в найневідповідніші провінції инших заморських країн. Згодом і в нас розвинулася еміграція до Зєдинених Держав Америки та Канади і в останніх роках перед війною майже обмежилася до цих країн. Еміграція до Зєдинених Держав була майже виключно зарібковою, а до Канади в більшій частині поселенчою. Ще пізніша еміграція до Німеччини була виключно сезоново заробітковою.

Перед війною з Австрії еміґрувало найбільше Поляків. Їх еміграція була доцільно зорганізована і мала опіку в краю і за морем. Поляки розуміли вагу і значіння добре зорганізованої еміграції для нації. В чужих краях переводили її спільні польські орґанізації без огляду на займанщини. Орґанізаційно-національну працю на еміграції улекшувала їм спільність віроісповідання у всіх займанщинах.

З Галичини в 1910 році виїхало до Америки 60.785 Поляків; Українців в тім році виїхало 27.438. До Німеччини виїхало з Галичини на сезонові роботи в 1910 р. Українців 81.956, Поляків 83.447. З Польського Королівства в тімже році було на роботах в Німеччині 230.425 Поляків. Отже понад 300.000 Поляків було в однім році на роботах в Німеччині. Загально — польська еміграція до Зєдинених Держав обіймала понад міліон осіб, а наша до двіста тисяч. В Канаді Українці перевисшали чисельно Поляків.

На кілька літ перед війною заопікувалося нашими емігрантами, особливо до Німеччини, тов. св. Рафаїла, і йому треба завдячувати зріст цеї тоді корисної еміграції. Війна перервала корисну діяльність цього товариства. Яку важну ролю в житті нації відіграє еміграція, видимо на наших найближчих сусідах, Поляках. Еміграція дала дуже велику моральну і матеріяльну допомогу при будові польської держави. Ірляндська та литовська американська еміграція грала дуже велику ролю у визвольних змаганнях тих народів.

Не меншу почесну ролю відіграла і відіграє й наша американська еміграція в наших еманципаційних змаганнях.

Наша національна еміграційна політика наказує нам піддержувати сезоново-заробіткову еміграцію до країв, де найкращі вигляди на заробітки. Поселенча еміграція не є корисна для нації, одначе вдержати її не все можливо. Тому слід змагати до того, щоби її спрямувати до кліматичних найбільше пригожих для нас країв, щоби емігрантів розселювати компактно, а тим самим здержувати й унешкідливлювати денаціоналізацію. Лише компактне населення вдержує звязки зі старим краєм, творить національні організації, школу, церкву і т. и. Чим раз то гірші економічні відносини збільшать ряди наших емігрантів. Бистрий розгін еміграційної стихії мусимо спрямувати там, де вимагає цього національний інтерес. Такі завдання перед „Товариством опіки над українськими емігрантами“.

**З. Полєнський.**

**ВІДГУКИ ДНЯ.**

# Тихо — ша!...

Я стільки перейшов непевних моментів, невиклярованих ситуацій, що тяжко, щоби на мене робило щось надзвичайне враження. Тому дивуюся людям, які денервуються чим небудь і псують собі гумор, такий потрібний до травлення.

Посвариться якась висока особа з якоюсь ще вищою парсуною, скажуть собі пару компліментів на тему метрики, походження чи особистого вигляду, — а вже не нервує і хвилює людей.

— Що буде, як буде сяк?! питають одні

— Що буде, як буде так?! медитують другі.

— Що буде, як буде ні сяк, ні так?! — роздумують треті.

Запитам, медитаціям і комбінаціям не має кінця, тимчасом справа ясна як сонце. Коли буде сяк, то не буде так, колиж не буде сяк, то буде так, а коли не буде ні сяк, ні так, то напевно буде „якось“.

Це є найбільш льогічне розвязання кожної непевної ситуації, яке нікого ніколи не заскочить неприготованим.

Вчора зелектризувала Львів цікава новина: „Під Варшаву підступив маршалок Пілсудський і зажадав, щоби премієр Вітос зрезиґнував з премієрства і розпустив цілий новоутворений уряд“.

Подія ця досить історична, тимбільше, що одна і друга сторона почала громадити військо і казала йому стріляти до себе. Спершу озвалися звичайні кріси (на пять куль кожний), потім ручні скоростріли (на 60 куль), опісля тяжкі скоростріли (на 250 куль), а вкінці коли надоїло кидати малими кульками, взялися до шрапнелів і гранатів. Якби ще долучити міномети і трійливі гази, булоб уже все, що випадає вживати кожній модерній армії.

Львів, який здавен-давна гартувався в огні війни і неспокоїв, приняв вістку на загал зрівноважено. Перебувши Шведчину, Хмельниччину, Гайдамаччину і т. п. інфляції, не дасть себе тепер чимнебудь вивести з рівноваги. Зрештою маючи перед носом часописи з описами подій у Китаю, знає, що в нинішніх часах неспокої трапляються по найбільш культурних країнах і що це ще не є доказом розгардіяшу та анархії.

Тому то в нас у Львові сонце світить, вітер віє, хмароньки лебедями білими по синяві пливуть. Трамваї ходять, люде бігають, дехто кричит сяк, дехто так, — але взявши en gros (як каже один наш ґросіст), в місті спокій. На це впливає найбільше „Słowo Polskie“, дементуючи всякі тривожні відомости і запевнюючи, що в Варшаві взагалі нічо не діється.

В хвилі, як пишу ці успокоюючі рядки, на Ринку зібралося найвище кілька тисячок народу і співають „My pierwsza brygada“, але не тільки з огляду на те, що нині латинське свято і люде вийшли трохи на свіже повітря походити і поспівати.

Серед Українців теж на загал спокій і зрівноваження. Вони ще досі не розібрали, звідки їм може прийти поліпшення долі. Кажуть що стояти в слоту на дощі, чи під ринвою — це все одно, а дрючок і прутик так само болять, коли вони є однакової грубости.

Жиди спокійно похожають коло крамниць, тримаючи ключі від колодок на поготові. Маючи найбільший досвід і найкращі інформації, передають собі пошепки:

— Наші горою! Тихо — ша!...

А коли хтось, за молоду в тіни битий, гукне:

— Котрі наші?!...

Відповідають:

— Ну... ясно: ті, що горою...

Тихо — ша!...

*Галактіон Чіпка.*



**Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!**

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за один рядок в інформаціях про варшавський переворот, в рубриці „У Львові“ і за 23 рядки у статті „Правильним шляхом“.

— **Комітет для вшанування 10-ліття смерти І. Франка** подає до загального відома, що наліпки на вікна вже можна набувати по 20 сот. за штуку у Львові в книгарні Н. Тов. ім. Шевченка, в книгарні УПТ., в Союзнім Базарі і в „Народній Торговлі“. — Повітові і місцеві комітети можуть замовляти наліпки просто в Комітеті (Львів, Ринок 10 II. Т-во „Просвіта“). До всіх філій „Просвіти“, складів „Народньої Торговлі“, висилка вже відбувається. — З замовленням спішити, щоби усталити висоту накладу.

— **Українці з Босні** зверталися нераз до рідного краю, щоби посилати їм книжки для старших, а шкільні книжки почнаючи від букварів для дітей у шкільному віці. Т-во „Просвіта“ вислало два пакети книжок і одержало вже відповідь від Григорія Головчука і його сина одинацятилітнього Андрія з

все те вводило в розстрій, упадок, вроджувало легкодушне трактування найважчих справ. Колиб який-небудь шляхтич з XVII. і XVIII. ст. нині встав з могили або зійшов з дбайливо консервованих портретів, то пізнав би свою „річпосполиту" і то справді посполиту.

Зростаючі антагонізми, безрадність і завадіяцтво, туга в польському громадянстві за ладом і невіра в його можливість та нераз гумористичні персоніфікації тієї „сили і могутности" — ось що накопичувало пальний матеріял, який у вівторок, 11. ц. м. загорівся від маленької іскорки. Чи треба згадувати хід урядової крізи, чи треба вказувати на виступ марш. сенату Тромпчинського або інтервю марш. Пілсудського, чи треба зазначувати неперехідну пропасть між правицею і лівицею?

Після конфіскати інтервю марш. Пілсудського зі заповідю невблаганої боротьби з урядом Вітоса, представники лівиці приняли вчинок уряду як визив і провокацію. Пос. Косцялковський заявив, що тепер тягар ситуації перенісся поза сойм, пос. Медзінський зазначив, що не видержить Бахх (алюзія до ресторану, де збираються представники правиці) проти Марса, а пос. Путек просто заповів, що найближча кріза буде вирішувана бомбами.

І справді в огні боротьби, кулями і бомбами вирішується перманентну крізу польської держави. Переворот започатковано, оба табори виявляють крайну впертість і неуступчивість і невгасиму ненависть. Правиця, репрезентована урядом, в дальшім розвитку подій може розпоряджати навіть більшими силами, але вона не має чольової людини; лівиця — при свойому розбитті — є в гіршому положенні, але на її чолі стоїть залізна людина. Важко передбачити вислід цих кривавих змагань, в яких рішає нераз одна дрібна подія, не лише фактична сила, але й дух, настрої... Ця внутрішня боротьба допевна виявить дійсні сили обох таборів в рядах озброєного й неозброєного громадянства. Та якнебудь скінчиться ця кривава гра, то одно є певне, а саме, що переворотовий виступ з 12. травня є початком революційної доби в Польщі.



## Кріза німецького уряду.

**Мрії про кайзера і диміс'я Лютера.**

Приходять звістки, що німецькі націоналісти приготовлялись скинути уряд і посадити на престолі Вільгельма або завести бодай переходову диктатуру. Республиканський уряд найшов чимало компромітуючих документів у націоналістичних організаціях. Плян скинення уряду був такий: коли теперішній уряд зголосить свою димісію, президент Гінденбург має призначити позапарляментарний уряд; коли парлямент заявить цьому урядові своє недовіря, президент розпустить парлямент і візьме владу в свої руки, при помочі змобілізованих союзів „гітлєрівців". Ці пляни покищо спаралізовані акцією уряду.

Одночасно парлямент голосував над недовірям для уряду Лютера, внаслідок його нельояльного становища до справи зміни державного прапору. 176 голосувало за недовірям, 146 проти; 103 націоналістів і „гітлєрівців" стримались від голосування. Лютер зголосив свою димісію і задержує владу лише тимчасово.

# В національній квестії.

**Трансцедентальна програма польської демократії в національній квестії. — Національна справа і державна програма демократії. — Лібералізм і демократизм. — Національно-культурна і територіяльна автономія. — Німці й Жиди. — Білорусини й Українці. — Атрофія.**

Звільна, хоч в скривленому напрямі, починає національною квестією цікавитися й польська, скажім, демократична публіцистика. Деяким кроком вперед, очевидно для Поляків, є заснування „Інституту для досліду нац. меншин" у Варшаві. Польські демократичні партії, а головно дві з них мають трансцедентальну програму в національній квестії. П. П. С. теоретично обстоює територіяльну автономію для Українців і Білорусинів (для перших тільки на території Галичини, Волині і Камінь — Коширського повіту на Поліссі (для других невідомо на якій території). Також „Хлопське Сторонництво" (Домбського і Бриля) схиляється в бік територіяльної автономії для територіяльних народів під умовою, що це не буде загрожувати сучасним границям Польщі. У відношенні до нетериторіяльних народів обі ці партії заступають мабуть принцип національно-культурної автономії. Инші польські демократичні партії зберігають мовчанку, а вся польська демократія практично нічого не робить в напрямі здійснення своєї програми в національній квестії.

Маючи на меті можливо повно інформувати наших читачів про здвиги між иншим польської громадської думки, мусимо коротко зупинитися на брошурі З. Дрешера, б. пепесівського посла в законодатному соймі, який недавно випустив брошуру під нап. „Sprawa mniejszości narodowych w Polsce, a program państwowy demokracji". Провідні думки визначного пепесівського діяча теоретично значно відбігають від офіційної програми П. П. С., але в практиці зовсім покриваються з нею.

„Квестія так. національних меншин — читаємо на початку брошури — є для польської держави такою, якою була і для шляхетської Річипосполитої, квестією істнування".

І справді тут поставлено справу ясно. Але листкуючи брошуру, бачимо, що конкретніший розгляд національної проблеми в Польщі зовсім не покривається (розуміється у п. Дрешера), з основною тезою. Національну проблему в Польщі автор трактує досить оригінально. До такої оригінальної постановки національної квестії служить йому протиставлення політичного лібералізму демократичній ідеї. Ліберальна ідеольогія — твердить п. Дрешер — вяжеться з поняттям одиниці, а демократична ідеольогія з поняттям народу і люду.

Стоючи на демократичній точці погляду п. Дрешер відкидає принцип і концепцію національно-культурної автономії, признаючи реальною тільки територіяльну автономію, якщо вона випливає з дійсних потреб і виростає з відповідних умов. А признаючи тільки територіяльну автономію, відмовляє її Німцям і Жидам, які є народами нетериторіяльними. Бо Німці і Жиди не заселюють ніякого більшого простору, ані не становлять ніде поважнішої більшости.

Щож робити з Німцями і Жидами?

Сучасне покоління Німців не буде льояльним до Польщі. Але коли воно вимре, Німці стануть ідеальним асиміляційним елементом. При розумній економічній політиці можна цей процес приспішити. Маючи на меті асиміляцію, слід як найскорше скінчити з автономією Гор. Шлеська. Щож торкається Жидів, то їх чисельність стоїть на перепоні асиміляції. Одначе з цього не виходить, щоби киданням антисемітських кличів консервувати жидівську окремішність і відмежовувати Жидів від польського громадянства. Автор сподіється зменшення чисельности Жидів в Польщі шляхом їх еміграції на Схід і Захід та до Палестини.

Білоруське питання — на думку автора — не має більшого значіння. Аспірації Білорусинів вповні змістяться в шкільництві з університетом, в міському й земському (повітовому) самоврядуванні, у введенні білоруської мови до костела і церкви, а це все обіймають постанови польської конституції. Але факт, що конституція є тільки на папері, що її постанов не введено в життя на „кресах", а спеціяльно у відношенні до „чужоплемінців",— автор поминає мовчанкою.

Єдино велике значіння приписує п. Дрешер українській квестії. Польська політика повинна піддержувати змагання Українців до повстання незалежної української держави, а це вимагає зміни польської внутрішньої політики. Правда, автор не говорить, на якій території малиб бути здійснені українські державницькі змагання, але заявляється за територіяльною автономією для Українців. Одначе й ця заява має трансцедентальне значіння, бо вважає її справою дальшої будуччини і не означує українського автономічного простору.

„Сьогодня — робить висновки п. Дрешер — поруч реформи адміністрації, за яку далі мусять боротися демократичні партії, найважнішими питаннями дня є для окраїн (а тимсамим і для Українців! — Ред.) відповідна полагода земельної реформи, вирішення шкільної справи, вкінці започаткування широкої господарської політики. Особливо останню проблєму слід розвязувати дуже основно, бо вона в значній мірі є ключем до замирення окраїн та піднесення культурного рівня на окраїнах".

Як бачимо, з великої хмари малий дощ, або з грубої колоди маленька шпичка. Діспропорція між головною тезою про „квестію істнування" і пропоновану автором розвязку національного питання в Польщі є така велика і суперечна, що вказує на атрофію польської демократії під цим оглядом. Також велике значіння української квестії зведене через площину територіяльної автономії на манівці „реформи адміністрації на окраїнах" вказує на ідеольогічне притуплення і звуження горизонтів та розрів з дійсністю у польської „демократії."

## Мир в Англії.

**Тверезий обрахунок. — Надто дорогі кошта. — Перемога рефлексії.**

Прийшли короткі телеграми, що генеральний страйк в Англії скінчився. Нема ніяких подробиць про підставу порозуміння, одначе ясно, що воно є наслідком компромісу обох ворожих таборів: уряду та страйкуючих. Самі цифри промовили до купецького народу. Страйк, що втягнув у боротьбу міліони населення, нагадував початок війни. Кожна днина, що приносила втрати в міліярдах, могла загострювати конфлікт, розбурхувати пристрасти, витворювати психольогію боротьби „до переможного кінця". Саме цього Англійці лякались. Досвіди війни стали їм у пригоді. Кожний день з витратами на вдержання непрацюючих міліонів, що стоять проти себе двома ворожими фронтами, коштує міліярди, які мусить пізніше заплатити сам нарід, відчути на власнім хребті, згорбленім від тягару податків. Уряд зрозумів, що не в силі зломати пасивности зорганізованих робітників; робітники побачили, що втративши хутко матеріяльну допомогу від своїх професійних організацій, не можуть рахувати на доцільну поміч від інтернаціональних союзів. Те, що запропонував їм радянський уряд, зібравши величезний фонд при помочі державного та партійного апарату, вистачило би третині англійських робітників на... один день!

Провідники робітничого руху в Англії імовірно прийшли до висновку, що могли би здобути владу лише ціною жорстокої революції. Англійська нація мусіла би розділитись на дві армії, які виступивши проти себе, потрясли би основами всієї імперії. А нова революційна влада стояла би безрадно над безодніми копалень, які вже нині не в силі прогодувати держави.

## Реорганізація Ради Ліги Націй.

**Новий проєкт і старі домагання.**

Комісія, що радить у Женеві над перетворенням Ради Ліги Націй, приняла як підставу дискусії проєкт льорда Роберта Сесіля, представника Англії. Ось він: 1) Непостійних членів Ради вибирають на три роки; кожну третину з них вибирають по черзі, одну першого року, другу другого, третю третього; 2) Вибраних членів не можна вибирати вдруге, щойно три роки після скінчення їх трьохлітнього речинця; 3) Згодом число членів вибраних буде 9, при системі пропорціональній; 4) Найближчі Збори Ліги виберуть трьох членів Ради на 3 роки, трьох на два, одного на один.

Цей проєкт, досить складний і не для всіх ясний, зустрівся з опозицією. Представники Еспанії, Бельгії та Бразилії домагаються надалі постійних місць для себе. Невідомо, чи можна буде мати вплив на Бразилію, щоби вона зійшла на найближчій сесії зі свого неприсднаного становища.

## Преса на Україні.

**Деякі дати про її розвиток і теперішній її стан.**

З нагоди дня преси появилося в харківських „Вістях" з 5. травня ц. р. декілька цікавих статей про пресу на Україні. Між ними є і стаття С. Вітика п. н. „Преса на Західній Україні". Та її тепер не беремося обговорювати, а вернемо до неї иншим разом. Далі зачерпнемо ми деякі дати зі статті П. Святенка, присвяченої розвиткові радянської преси на Україні.

Найслабше представлялася радянська преса на Україні в 1920 р. Зокрема невідрадний був стан тодішньої преси в українській мові. Вистарчить згадати, що в українській мові виходили тоді „Вісти" і „Селянська Правда". Вісти мали тоді 2000 примірників тиражу. Пізніше відносини змінилися. Вже в 1924 р. було на Україні 64 газети, а з них 24 в українській мові. В 1925 р. число газет зросло до 75, а в тому українських до 29. Рік 1926 приніс на тому полі значну поправу в користь української преси. На всіх 84 газет є українських 50 або 61 відсотків.

Коли приглянемося тиражові тих газет, то побачимо, що в 1924 р. на 445 тисяч російських газет припадало тільки 90 тисяч українських. В 1925 р. було на Україні 469 тисяч російських, а 439 тисяч українських газет. Початок 1926 р. приносить ще більшу ріжницю, бо на 420 тисяч російських є аж 612 тисяч українських газет.

Коли в 1925 р. було на Україні загально-політичних центральних газет аж 12, то в 1926 р. є їх уже тільки 3. В 1925 р. було селянських газет 19, а робітничих 7, а тепер є селянських 34, а робітничих 14. З усіх 84 газет, що появляються в цьому році, випадає по дві газети на округу. Ця зміна в розподілі преси наступила наслідком двох всеукраїнських нарад редакторів, що відбулися в січні та серпні 1925 р. На першій нараді рішено було зірвати з традицією мішаного типу газет, що обслугували робітників і селян. Натомісць принято постанову про творення окремих типів селянських і робітничих газет, про збільшення числа селянських газет та про організацію преси. Серпнева нарада пішла ще далі та постановила розбудувати постійну